

SANATA EVET ENSTİTÜSÜ

// S anat yapılan şeylere ilişkin yapma ve düşünme ilkesidir" (Umberto Eco)

Sanat kavramının, yaşamın gelişmesi ve değişiminde etkin bir özellik olduğunu; bu kavramın özelliklerini kendimizde bularak, kişisel ve toplumsal gelişmelerin yaşamakta olduğumuz milenyum ile bağlantılı özelliklerini oluşturmamızda, anahtar rol oynayacağını fark etmeliyiz.

Bireylerin ve toplumların bu farkındalıkları onların yaşam anlayışlarını değiştirecek, geliştirecektir.

Durumları irdeleyen, objektif saptamalar ve değerlendirmelerin, yaşamı daha kaliteli hale getirdiğini, bu uygulamaları gerçekleştirebildiğimizde net olarak görebiliyoruz.

Ancak, halüsinasyonlar görmek, tıpkı hiçbir şey bilmeyen mağara devri insanı gibi, bilmediğinden korkmak, algı yönetimine açık olmak, bu çağ insanının kademeli olarak kurtulması gereken hastalığıdır.

Bu çağın insanı bilgiye ulaşma konusunda, ilkçağ insanından çok daha fazla olanağa sahip olduğuna göre;

Sanat dürtüsü ve deneyimleri ile yapılan keşifler, bilgiye, bilgiler bilime dönüştükçe, insanlık gelişme gösterdi. Benjamin Franklin icatlarını sırf kendi kullansın diye yapmadı.

Tıpkı tekerleğin icadında, ateşin icadında olduğu gibi, insanlık hiçbir icadını sırf kendi kullanması için yapmadı. İnsanlığa artı değer katmak istediği halde Galileo Galilei gibi ölümden döndükten sonra dünyaca kabul gören insanlar olmasının yanı sıra, aynı değerleri üretmek istediği için katledilenler, insanlığın sanatsız kalmış karanlık dönemlerinde kalarak son bulmadı. Benzer uzantıları, düşünme biçimi yanlışları olarak, bu teknoloji ve bilgi çağında yaşamımızda hala kendilerine yer arıyor.

Her icat bir algılama, düşünme, araştırma, deneme, yanılma süreci geçirdi. Sonra uygulanabilir hale geldi. Uygulandı, ürün oldu. Sonra ilk uygulanabilir hale geldiği zaman diliminde ürün oldu, değer yarattı. Ancak yaşamın ilerleyişi ile bu "ürün" değişimler ve gelişmeler gösterdi. Bu sürekli gelişerek, birbirini etkileyerek gelişen, yeni buluş ve dönüşümlere neden olan insan özelliğinin ismi de SANAT oldu.

İnsanlık, bu değişimlere ve gelişmelere neden olan kişilerin isimlerini tek tek hatırlamasa bile onların gerçekleştirdiği "ürünlerin" sebep olduğu yaşamı yaşıyor. Değişimler gösteriyor. Bu sürekli tekrarlanıyor. Her tekrarlanışında çağın gelişmelerine uygun değişimlere uğruyor. İlk ortaya çıkış haline göre, çok daha gelişmiş ve yaşama hizmet eder hale geliyor. Bu gelişme parametresine, en önemli zihin katkısı ise, insan olarak adlandırılan yaratığın 5+1 duyu, algılama, zihin, düşünme ve geliştirme özelliği ile oluşuyor. İnsanı diğer canlı yaratıklardan farklı kılan bu sürecin ve özelliğinin de ismi SANAT.

Bu süreçte, matematikçi, fizikçi, kimyacı, felsefeci, tıpçı, mühendis, hukukçu, dil bilimci ne kadar önemli rol oynadı ise, drama, resim, ses, müzik, dans, oyuncu, yönetmen, yazar, ressam, heykeltıraş, mimar, dansçı, besteci, şair,

Tamer Levent
Istanbul Karaköy
Rotary Kulübü Üyesi

mucit de o kadar etkili rol oynadı.

İnsanlık, bir işi özenle yapan ve sonucunda kitlelerin ortaya çıkan ürünü benimsemesi ile onu gerçekleştiren kişileri de tanıdı. Düşüncelerini özenle ürüne dönüştürdükleri için, onları ödüllendirdi. Düşünce, icat ve uygulama sonuçlarını onların ürünleri olarak benimsedi. Kendi kuşaklarına tanıttı, onların rol model yaptı. Ancak, buna olanak verecek sistemler ve o sistemlerin kültürünü oluşturacak yapılar oluşturmakta gecikti. Ancak, Rönesans sonrası bu yapılanmalar özendirildi. İnsana değer vermek ve onu göndirmek, daha iyi yaşamasını, daha çok gelişmesini özendirerek, bütün engellemelere rağmen, ön plana çıkmaya başladı. Bu kültürü sahiplenip geliştirebilen ülkeler, istikrarlı gelişmeler gösterdiler.

Rönesans geçirmemiş toplumlar, düşünce geliştirmekte diğerleri kadar ilerleme gösteremediler. Uygarlık tarihinin başlangıcında çok önemli değerler yaratan Ortadoğu insanı, Rönesans sonrasında bu özelliğini Avrupa ya devretmiş oldu.

SANAT kavramı adı konulmamış değerler bütünlüğü. İnsanın yaşamını daha yaşanılır hale getirme düşünce ve uygulama sürecinin ismi olmaya başladı. İnsanın SANAT kavramını kullanmadan yaşama dair ürettiği tüm iyi, güzel, doğru değerlerin adı oldu. Bu ismin özellikleri, Rönesans öncesi ve sonrasında pek çok felsefe tartışmasının nedeni oldu. Sosyal bilimlerin ve objektif bilimlerin de dönüşümlü olarak gösterdiği gelişmeler, SANAT kelimesi ile ne ifade edilmek istendiği konusunda pek çok tezin ortaya atılmasına neden oldu. Aristo'nun (MÖ 384-322) iyi, güzel, doğru olarak tanımladığı ürün, yaşamı temsil ediyordu. Hegel estetiği de bu daha yaşanabilir yaşam sanatının, ürün olarak, iyi, güzel ve doğru üzerinden ölçülme önerisini, etik, estetik ve adalet olarak revize etti.

18, 19 ve 20 ci yy. felsefeleri, felsefeyi toplumsal değerler, toplumsal değerlerin ve düşüncenin değişmesi üzerinden incelerken, antropolojinin temsil ettiği kültür kavramını ve bu kültürün oluşmasında bütünsellik yerine iş bölümü ve uzmanlaşma ile, disiplinlerin ayrışması noktasına gelindi.

Charlie Chaplin 1936 yılında Modern Zamanlar filmi ile düşünce biçimi yanlışlıklarını komedi, mizah unsurları ve romantizm ile dile getirmiş, dönem olarak, bu film, çok

önemli bir örnek oluşturmuştu.

Buna rağmen 20. Yy Filozofu Bertold Brecht, yazdığı yazılar, düşüncelerini canlandırdığı dramalar ile felsefesini ortaya koymuş olmasına rağmen, felsefi kimliği ile yüzyılın filozofları arasında anılmıyor.

Tiyatrocunun olması, sanki onunun filozof olmasını engelliyor.

Bu anlayış, kimi toplumlarda, sanat kavramının anlamını, daraltarak, sınırlayarak, mal edilmeye çalışıldığı, resim, tiyatro, dans, müzik, edebiyat, mimarlık, sinema, fotoğraf, spor zanaatlarının gerçekleştirilmesinde de görülüyor. Bu meslekleri gerçekleştirenlerin de büyük çoğunluğu, diğer mesleklerin kültüründen ve felsefesinden bütünsel olarak yararlanmayı düşünmeden zanaatlarını gerçekleştirmiş, âmâ meslekleri sorulduğu zaman, kendilerini zanaatlarının adı ile değil, onu "özenle yapma felsefesini gerçekleştiren gelişmiş insan" anlamına gelen "sanatçı" kelimesi ile tanıtmışlardır.

Bu popüler örnek; İnsan beyninin çalışması ve üretkenliğinin, tıpkı diğer disiplinlerde olduğu gibi, sanat bütünlüğü ile çalıştığına da farkında olunmadığının kanıtıdır.

Çağımız, pek çok disiplinin içerdiği ancak gerçekleştirmediği bütünselliğin oluşma çağıdır.

Bu çağ, düşünce biçiminin oluşmasında, insan beyninin taklidi olan yapay zekâ ve onun ürettiği düşüncelerin de etkisi altında pek çok yeniliklerin gelişmekte olduğu bir çağ. Buna rağmen, insanlık bu çağın farkında olmadan yaşama eğilimi ile geriden gelmekte, algı yönetimine açık korkular yaşamaktadır. Oysa, bu çağ, insanlığın kendi soyunun ürettiği değerler ve gelişmelerin de farkında olarak, yeni bir yaşama biçiminin şekillenmesini, sorunların, sanat süreci farkındalığı ile incelenerek çözülebileceğini idrak etme çağıdır.

Bu anlamda, "sanatların en yücesinin yaşama sanatı" olduğu düşüncesi ile, yaşam sorunlarına çözümler üretecek, mülti disiplinler çalışmaları yapacak, SANATA EVET enstitüleri oluşması, disiplinlerin bu enstitüler aracılığı ile daha yaşanabilir bir ülke ve dünya düşüncelerinin, oluşturulması, yaşadığımız milenyumun da anlam kazanmasını sağlayacaktır.

Bu düşünceler ile, ülkemizde de model oluşturacak bir SANATA EVET enstitüsü kurulması ve çalışmalarını

kararlılıkla sürdürerek, güncel siyaset çıkmazının dışında, yaşam planlaması yapması ve sistemler önermesi insanlık ihtiyacı haline gelmiştir. Sivil hatta olabildiği ölçüde gönüllü yapılacak bu enstitü oluşumu, farklı disiplinlerin, yaşamın bütünlüğünü sağlayacak önermeleri, çalışmaları, araştırmaları, geçmiş dönem bilgilerin, çağımız anlayışları ile güncellenmesini sağlamalıdır. Geçmiş yaşam dilimlerinde, oluşmuş, yaşamın bütünselliği ile ilgi kuramamış olduğu saptatan, bütün alanlarda; Kendi uzmanları ve bağlantılı olanlar ile yapılacak süreç çalışmaları, projelendirilmiş uygulamalar ile ürün vermek üzere, icra modelleri oluşturulmalıdır.

Yani, SANATA EVET enstitüleri, Teori ve pratiği birlikte geliştirmelidir.

-Sistemsel olarak, çocuk gelişimi, çoklu zekâ gelişimi, multi disiplinler anlamların öğretileri, uygulamalı eğitim, eğitimde drama, analiz yapmak ve nesnel düşünce tespitlerini geliştirecek uygulamalı eğitim sanatı sistemleri oluşturulması konusunda çalışmalar yapılmalıdır.

-Matematik, geometri, fizik, kimya, hukuk, tıp, uzay, bilgilerinin insan yaşamında taşıdığı değerler açısından önemleri ile ezberci olmadan uygulama alanlarının genişliğini tanıtmalıdır.

-Tarih, toplumbilim, insanın gelişimi, iletişim, drama, müzik, dans, resim, konuşma, kendini ifade etme, edebiyat, retorik, belagat, şiir, sinema, fotoğraf ve spor ile; beyin hücrelerinin çoklu veri kaydı ve sentez oluşturacak nöron akışı ve bilgi transferi ile düşünme biçimi geliştirme ortak idrak oluşturma modelleri yaratmalıdır.

-Bu anlayış ile oluşan yeni yapılanma modelleri, ekonomi ve kültür bağlantıları, istihdam planlaması ile meslek edinme, çalışma disiplinini sağlayacak, meslek tanımlarına uygun, sigorta güvencelerinin bir arada geliştirilmesi

-İşsizlik sorununa karşı toplum mühendisliği bütünselliği ile tespitler yapılarak çözümler önerilmesi, istihdam kursları modelleri oluşturulması

-Yaşama koşullarının iyileştirilmesi

-Tarım kültürünün değerlendirilmesi ve güncellenmesi,

-Doğal kaynakların tükenmesine karşı, koruma ve geliştirme projeleri oluşturulması

-İşlevsiz bırakılmış insan guruplarının islevselleştirilmesi içi projeler oluşturulması,

-Yaşamın her alanında istihdam edilecek insanlara, etik, estetik ve adalet kültürü farkındalığı yaratılması,

-İnsanların her birinin yaşam sanatçısı olarak, kendilerine yaratılan olanaklar ile, kendilerini geliştirmeye özendirilmelidir. Yaşamın her alanında ve

meslek guruplarında, sosyal olarak, özgüvenli ve yaşama sanatı kültürü ile yaşamaya özendirilmelidir. Devlet sorunlarını paylaşması desteklenmelidir.

-Siyaset sanatı ve yönetim birimlerinde görev alacakların, yukarıda saydığımız, ya da eksik bıraktığımız konularda, yaşama artı değer katacağına güven yaratmış insanlar arasından seçilmesini sağlayacak modeller oluşturulmalıdır.....

Örnek olarak saydığımız bu maddeler içerikleri ve anlamlarına uygun olarak, genişletilerek, alan sayıları artırılarak çoğaltılabilir. Yeniden düzenlenebilir.

Bu konularda çalışma yapacak tüm kişi ve kuruluşlar ile bir araya gelinbilir. Modeller üzerine çalışma yapma sorumlulukları ve gurupları oluşturulabilir.

-Bu enstitünün kuruluş amaçlarına uygun olarak atölye çalışmaları, bienaller, festivaller, fuarlar düzenlenmelidir. Yapılacak projelere Enstitü aracılığı ile destekler sağlanmalı, organizasyon gurupları, çalışma şekilleri, uygulama kalitesi ve sanat değeri oluşturan çalışmalar, kurslar, seminerler, atölyeler yapılmalıdır.

-Bu enstitü anlayışını tanıttacak senaryo yarışmaları, tiyatro, sinema yapımları, tasarım yarışmaları, yemek pişirme, moda yaratma, sosyal buluşma alternatifleri, yaygın tanıtımlar, kampanyalar düzenlenmelidir.

-Mevcut kurum ve kuruluşlar ile onların çalışmalarını enstitü danışmanlığı ile güncelleyen uygulama projeleri yaparak iş birlikleri ağı kurulmalıdır.

Bu konu ile ilgili bu ön çalışma, katılımcılar tarafından sürekli geliştirilerek, devamlı güncellenerek evrensel bilgi ve sanat kültürünü yaygınlaştırmalıdır.

Türkiye çapında şubeler açmalıdır. İl yönetimlerine danışmanlıklar yapmalıdır.

"Sanat şeylerin nasıl üretileceğini gösteren kulların bilinmesidir" Yaşamın da.....

Bilişsel (ratio, cogitatio) ve üretimsel (faciendi, factibilium) öğelerin bir araya getirilmesidir. *

*Umberto Eco, Orta çağ estetiğinde, sanat ve güzellik...Can Yayınları 1998